

Inkultura hinduismu v českých zemích

Cílem kurzu je uvést studenta prostřednictvím několika případových studií metodologicky a historicky do problematiky výzkumu akultura hinduismu v Česku.

Studium akultura hinduismu je v kontextu kurzu chápáno jako studium hinduismem inspirovaných a ovlivněných náboženských diskursů (ev. diskursů o hinduismu), jež se v české kultuře objevují mezi druhou polovinou 19. a první polovinou 20. století. Základní otázkou je: jak, v jakém kontextu a s jakými záměry se tyto diskursy formovaly? Ta vychází z předpokladu, že takto pojaté studium bude přínosné nejen pro vyjasnění některých zajímavých momentů českých kulturních dějin, ale také pro pochopení způsobů, jakými jsou indické inspirace zpracovávány v současném náboženském životě Čechů.

Metodologicky je kurz výrazně inspirován *archeologií vědění*, jak ji rozpracoval M. Foucault (*Archeologie vědění, Slova a věci, Dějiny šílenství*). Protože zájem o indické nábožensko-filosofické myšlení a způsob jeho realizace se rodí v určitých konkrétních společenských podmínkách, které musí studium akultura vzít v úvahu, na něž se ovšem Foucaultova archeologie neptá, bude diskutován také možný přínos *teorie jednání* P. Bourdieu (*Teorie jednání*).

K rozkrytí dějinného kontextu (na evropské úrovni) jsou využívány zejména dosavadní výzkumy na téma *orientalismus*, v souvislosti s otázkou po českém kontextu vzniku zájmu o hinduismus jsou diskutovány některé aspekty českého boje za politické sebeurčení v průběhu 19. století a problémy české společnosti v období její transformace ve společnost moderního typu.

V případových studiích jsou rozebírány české překlady jógové pramenné literatury (*Bhagavadgíta, Jógasútry, Hathajógapradípika*) a duchovní a společenské pozadí a záměry jejich autorů (F. Čupr, V. Procházka, P. Maternová, O. Griese, K. Weinfurter).

Následuje rozpis seminářů s povinnou literaturou. Položky označené „K“ budou k vypůjčení u paní sekretářky Ústavu religionistiky. Ostatní knihy lze bez problémů vypůjčit v ÚK FF nebo knihovně FSS.

Struktura semináře:

1. seminář

Úvod

Seznámení s průběhem semináře, s jeho předmětem a s metodologickým přístupem

2. seminář

Metodologický úvod: problematika analýzy diskursu

četba:

FOUCAULT, M. (1994) „Co je autor?“, In: *Diskurs, autor, genealogie*. Praha: Svoboda, s. 41-73. - K

BOURDIEU, P. (1998) „Za vědu o dílech“, In: *Teorie jednání*. Praha: Karolinum, s. 41-68.

3. seminář

Evropský zájem o Orient a jeho kulturní kontext

četba:

CLARKE J.J. (1997) „Passage to India, The Age of Romanticism“, In: CLARKE J.J., *Oriental Enlightenment*. London – New York: Routledge, s. 54-70.

KING, R. (1999) „The modern myth of ‚Hinduism‘“, In: KING, R., *Orientalism and Religion*. London – New York: Routledge, 96-117.

KING, R. (1999) „Mystic Hinduism¹: Vedānta and the politics of representation“, In: KING, R., *Orientalism and Religion*. London – New York: Routledge, s. 118-142.

4. seminář

František Čupr: Česko a orientální renesance

četba:

BURROW, J.W. (2003) „Imanence, zjevení a transcendence“, In: BURROW, J.W., *Krise rozumu*. Brno: CDK, s. 217-254.

JANÁČEK, A. (1929) „František Čupr a Schopenhauer“, *Česká mysl* 1/25, s. 12 – 27. - K

ČUPR, F. (1877) „Úvod“ In: *Bhagavadgíta. Učení pantheistického boha zjeveného*.

Staroindická náboženská kniha složená dávno před narozením Kristovým. Praha:

Kněhkupectví Frant. Urbánka, s. 1-14. - K

ČUPR, F. (1877) „Předmluva“, tamtéž, s. III-IV. - K

5. seminář

Okultismus a krize české moderní kultury

četba:

MASARYK, T.G. (2000) *Moderní člověk a náboženství*. Praha, s. 13-38.

NAKONEČNÝ, M. (1995) *Novodobý český hermetismus*. Praha: Vodnář, s. 31-60.

ZOUHAR, J. (2000) *Mimulý konec století*. Brno: MU, s. 7-14, 52-65.

6. seminář

Exkurz: *Pataňžalího Jógasútry a Bhagavadgíta, filosofie sánkhji a jógy*

četba:

FILIPSKÝ, J.; VACEK, J. (1976) „Bhagavadgíta a její význam v indickém myšlení“, In: *Bhagavadgíta*. Praha: Odeon, s. 26-34.

RÁDHAKRIŠNAN, S. (1962) „Jógový systém Pataňžalího“, In: *Indická filosofie II*. Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, s. 334-370. - K

Nebo:

Bhagavadgíta. Praha: Odeon 1976.

Vivekananda, Swami (1925) *Radža joga čili o ovládnutí vnitřní podstaty. Díl II*.

Pataňžalího výroky o jógu. Praha: Zmatlík a Palička (nebo Patanjali (?) *Yoga Sutras*.

Chennai: Sri Ramakrishna Math nebo jiný překlad *Jógasúter*).

7. seminář

Česká teozofie I: Václav Procházka a jeho Bhagavadgíta

četba:

ZDRAŽIL, T. (1997) *Počátky teozofie a anthroposofie v Čechách. Rudolf Steiner – Praha, Opava a Třebovice*. Březnice: IOANES, s. 7-53.

Bhagavad Gita čili vznešená píseň o nesmrtelnosti. (1900) Praha: A Koch. - K

8. seminář

Česká teozofie II: Pavla Maternová a její Bhagavadgíta

četba:

MATERNOVÁ, P. (1920) „Čtenáři odvěké moudrosti“, In: BESANTOVÁ, A., *Odvěká moudrost*. Praha: Hejda a Tuček, s. 5-6. - K

MATERNOVÁ, P. (1920) „Předmluva“, In: BESANTOVÁ, A., *Odvěká moudrost*. Praha: Hejda a Tuček, s. 7-8. - K

MATERNOVÁ, P. (1920) „Slovo úvodní“, In: *Bhagavad-Gítá*. Klatovy: Cyril M. Höschl, s. 3-4. - K

MATERNOVÁ, P. (1921) „Úvod“, In: HANISH, O.Z., *Dech a zdraví. Dle nauky mazdaznamu*. Klatovy: Cyril M. Höschl, s. 3-11. - K

9. seminář

Griese a Weinfurter: dva póly českého hermetismu

četba:

GRIESE, O. (1909) „Předmluva k českému vydání“, In: JUDGE, W.Q. (1909) *Patanjaliho systém Radža-Jogy*. Praha: Ústředí okulturních děl, s. 5-6. - K

NAKONEČNÝ, M. (1995) *Novodobý český hermetismus*. Praha: Vodnář, s. 77-80, 120-132, 231-232, 238-240.

SCHEUFLER, J. (1991) *Mystický učitel Karel Weinfurter a jeho doba*. Olomouc: Nakladatelství přátel duchovních nauk. - K

10. seminář

Karel Weinfurter a jeho překlady: jóga pro moderního člověka

četba:

WEINFURTER, K. (1936) „Předmluva“, In: SVATMARAM SVAMI, *Lampa k hatha-jógu (hatha-yoga pradipika)*, Praha: Zmatlík a Palička, s. 3-9. - K

WEINFURTER, K. (1935²) „Předmluva k prvnímu a druhému vydání“, In: *Bhagavad-Gita. Píseň o božství čili nauka o božském bytí a nesmrtelnosti*. Praha: Zmatlík a Palička, s. 3-22. - K

11. seminář

Touhy a potřeby moderního Čecha – meze rozumění a nevyhnutelnost „českého hinduismu“
Závěrečná diskuse

Podmínky:

K získání kolokvia je třeba odevzdat esej (5-10 str.), v níž je analyzován konkrétní případ akulturace hinduismu v Česku.

Doporučená literatura:

BUDIL, I. T. (2002) *Od prvotního jazyka k rase. Utváření novověké západní identity v kontextu orientální renesance*. Praha: Academia.

Bhagavadgita. Učení pantheistického boha zjeveného. Staroindická náboženská kniha složená dávno před narozením Kristovým. (1877) Praha: Kněhkupectví Frant. Urbánka (přel. Fr. Čupr).

Bhagavadgita. (1976) Praha: Odeon (přel. J. Filipický a J. Vacek).

Bhagavadgita aneb Zpěvy o Vznešeném. (1998) Praha: Santoš (přel. S. Kostić).

Bhagavad-Gítá. (1920) Klatovy: Cyril M. Höschl (přel. P. Maternová).

Bhagavad-Gita. Píseň o božství čili nauka o božském bytí a nesmrtelnosti. (1935²) Praha: Zmatlík a Palička, první vydání 1926 (přel. K. Weinfurter).

FOUCAULT, M. (2002) *Archeologie věděni*. Praha: Hermann a synové.

FOUCAULT, M. (2000) *Slová a věci. Archeológia humanitných vied*. Bratislava: Kalligram.

HEELAS, P. (1996) *The New Age Movement. The Celebration of the Self and the Sacralization of Modernity*. Oxford: Blackwell Publishers.

INDEN, R.B. (2000) *Imagining India*. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.

LOUKOTKA, J. (1980) „Weinfurterova ‚Česká škola křesťanské mystiky‘“, *Filosofický časopis*, 5/28, s. 717-742.

KRÁSA, M. (1969) *Looking towards India. A Study in East-West Contacts*. Praha: Orbis.

- STRNAD, J., FILIPSKÝ, J., HOLMAN, J., VAVROUŠKOVÁ, S. (2003) "Indové a my", In: *Dějiny Indie*. Praha: Lidové noviny, s. 859 - 886.
- Śrīmad Bhagavadgītā (With English Translation & Transliteration)* (1995⁶) Gorakhpur: Govind Bhavan Karyalaya Gita Press, obsahuje sanskrtský text v dévanagarí i přepisu do latinky, (přel. Jayadal Goyandka).
- JUDGE, W.Q. (1909) *Patanjaliho systém Radža-Jogy*. Praha: Ústředí okultních děl.
- SVATMARAM SVAMI (1936) *Lampa k hatha-jógu (hatha-yoga pradipika)*, Praha: Zmatlík a Palička, (přel. K. Weinfurter).
- VIVEKANANDA, SWAMI (1925) *Radža joga čili o ovládnutí vnitřní podstaty. Díl II. Pataňžalího výroky o jógu*. Praha: Zmatlík a Palička.